

Ένα πρόβλημα του συστήματος

Χιλιάδες φοιτητές και φοιτήτριες προσπαθούν να σπουδάσουν πληρώνοντας τεράστια ενοίκια, ορίζουν το τι θα σπουδάσουν και πού, ανάλογα με την διαθεσιμότητα σε σπίτια και τις τιμές ενοικίων. Ταυτόχρονα, νέοι εργαζόμενοι και ζευγάρια που προσπαθούν να χτίσουν τη δική τους ζωή, να πατήσουν στα πόδια τους, βρίσκονται σε αδιέξοδο ή δίνουν δυσβάσταχτα νοίκια. Νέοι και νέες που θα έπρεπε να μπορούν να επιλέξουν το πού θα δουλέψουν, αν θα συνεχί-

σουν τις σπουδές τους και πώς θα χτίσουν τη ζωή τους, αδυνατούν να φύγουν από το οικογενειακό σπίτι. Την ίδια στιγμή, χιλιάδες οικογένειες δίνουν μάχη με δικαστικούς κλητήρες, αστυνομία και ΜΑΤατζήδες για να κρατήσουν το σπίτι τους από τις τράπεζες και τα funds. Η στέγη, λοιπόν, είναι ένα ζήτημα που δεν αφήνει κανέναν ασυγκίνητο. Πάμε να δούμε από πιο κοντά, όμως, τα "γιατί", που κρύβονται πίσω από αυτές τις εικόνες.

Τι φταίει για τα ακριβά νοίκια;

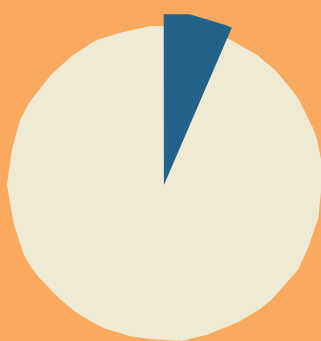
Το πρόβλημα της λεγόμενης "στεγαστικής κρίσης" αναδεικνύεται σταθερά τα τελευταία χρόνια με αρθρογραφία σε διάφορες αστικές εφημερίδες και site, σε forum διαφόρων οργανισμών στα οποία περιδιαβαίνουν στελέχη της κυβέρνησης και των υπόλοιπων αστικών κομμάτων. Ακόμα και έρευνες της ίδια της ΕΕ, σε συνεργασία με διάφορες ΜΚΟ που καταγράφουν το πρόβλημα, παραδέχονται εμμέσως την αδυναμία των κρατικών θεσμών να το επιλύσουν. Με μια απλή αναζήτηση στο διαδίκτυο εντοπίζει κανείς δεκάδες τέτοιες πρωτοβουλίες. Αν και μπορεί κανείς να ακούσει πολλά και να εντοπίσει ίσως κάποιους παράγοντες που επιδρούν στην ακρίβεια των ενοικίων, όλοι συμφωνούν στο εξής: επιδρούν δεκάδες παράγοντες, όμως η ευθύνη δε βρίσκεται στο ίδιο σύστημα.

Η αλήθεια είναι όμως ότι μελετώντας το πρόβλημα στη ρίζα του, διαπιστώνουμε ότι το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα με την **φυσιολογική** του λειτουργία, διαμορφώνει τους όρους για το λεγόμενο στεγαστικό πρόβλημα και ότι στην πραγματικότητα δεν μπορεί σε αυτή τη φάση να το λύσει.

Ο πυρήνας Το εμπόρευμα

Οι κατοικίες, όπως και όλα τα προϊόντα που έχουμε ανάγκη, είναι εμπορεύματα, στο σύστημα αυτό. Εμπορεύματα που προσφέρουν κάποια ικανοποίηση όταν τα έχεις, γιατί καλύπτουν κάποια υπαρκτή ανάγκη όλων μας. Τι σημαίνει όμως αυτό; Σημαίνει ότι σχεδιάζονται, παράγονται με σκοπό να πωληθούν από αυτόν που τα κατέχει, σε αυτόν που τα χρειάζεται. Φυσικά, οι εταιρείες που κατέχουν οικόπεδα, σπίτια, συγκροτήματα κατοικιών, δεν επενδύουν για την χαρά της αγοραπωλησίας, αλλά με σκοπό το κέρδος. Δηλαδή, δεν αρκεί απλά να πωληθούν, αλλά να πωληθούν με κάποιο κέρδος, και μάλιστα, όσο γίνεται μεγαλύτερο. Έτσι, παρόλο που κάθε κατοικία έχει κατασκευαστεί με τον κόπο χιλιάδων εργατών, από αυτούς που παρήγαγαν τις πρώτες ύλες, μέχρι τους οικοδόμους και τους μηχανικούς, τελικά αυτή ανήκει στον επιχειρηματία, την κατασκευαστική εταιρεία που επιδιώκει το μέγιστο δυνατό κέρδος από όλη αυτήν την διαδικασία. Αν το σκεφτούμε, βλέπουμε λοιπόν μια μεγάλη αντίφαση: Ενώ η σύγχρονη, ποιοτική στέγη είναι ανάγκη κάθε ανθρώπου στον 21^ο αιώνα, ενώ βλέπουμε γύρω μας να χτίζονται και να σχεδιάζονται, να υπάρχουν κατοικίες, αυτές δεν προορίζονται για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών, αλλά για το καπιταλιστικό κέρδος. Ειδικά τον 21^ο αιώνα, με την μεγάλη επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη, ένας νέος άνθρωπος έχει ανάγκη και δικαίωμα με την ενηλικίωσή του να σταθεί στα πόδια του, να ζει στο δικό του σπίτι, είτε επιλέξει να συνεχίσει τις σπουδές του, είτε να βρει δουλειά κτλ. Να μπορεί να αναπτύξει ελεύθερα την προσωπικότητά του, να διαμορφώσει τις κοινωνικές του σχέσεις, τις φιλικές, τις ερωτικές κ.ά. Η στέγη - εμπόρευμα, λοιπόν, δεν είναι απλά ένα σύνθημα, αλλά δείχνει τον πυρήνα του προβλήματος.

αστική με τη σφραγίδα & των κυβερνήσεων

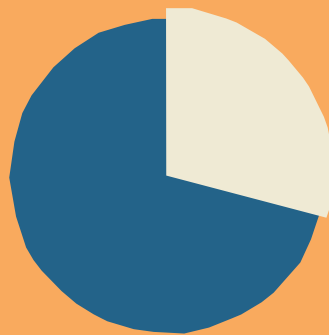
<6%

των φοιτητών που σπουδάζουν μακριά από το σπίτι τους καλύπτονται από φοιτητικές εστίες

18

πόλεις στις οποίες λειτουργούν πανεπιστήμια δεν έχουν καν εστίες

71,9%

των νέων 18-34 ετών διαμένει ακόμα στο παιδικό του δωμάτιο

Τα τελευταία χρόνια, το πρόβλημα της φοιτητικής στέγης έχει οξυνθεί πιο πολύ από ποτέ. Η κυρίαρχη πολιτική για την φοιτητική μέριμνα, και πιο συγκεκριμένα για τις φοιτητικές εστίες, κινείται στη διαχρονική πολιτική της υποχρηματοδότησης και εμπορευματοποίησης των φοιτητικών εστίων. Η κυβέρνηση της ΝΔ συνεχίζει την πολιτική των προηγούμενων κυβερνήσεων, υλοποιώντας τις κατευθύνσεις της ΕΕ που έχουν οδηγήσει τις φοιτητικές εστίες στη σημερινή "εκρηκτική" κατάσταση με τα τεράστια προβλήματα. Σήμερα, οι φοιτητικές εστίες είναι ελάχιστες και κακοσυντηρημένες, οι εργολάβοι κάνουν "πάρτι" εκατομμυρίων και τα μεγάλα προβλήματα στη λειτουργία των εστίων, στη διαβίωση των οικοτρόφων δεν λύνονται, ενώ η ενίσχυση της ανταποδοτικότητας έχει οδηγήσει στο να θεσπίζονται στις εστίες ενοίκια-χαράτσια.

Θα μπορούσε να πει κάποιος: Δεν γίνεται να βγαίνουν κέρδη και ταυτόχρονα να καλύπτονται όλες οι ανάγκες μας; Η πραγματικότητα δείχνει ότι αυτό δεν γίνεται στην πράξη. Αν ρίξουμε μια ματιά και στο άλλο εμπόρευμα που μας ενδιαφέρει, τη γη πάνω στην οποία χτίζονται οι κατοικίες, θα δούμε τι σημαίνει εμπόρευμα με σκοπό το κέρδος. Στα πλαίσια εμπορευματοποίησης της γης, τα τελευταία χρόνια, οι αστικές κυβερνήσεις έχουν πάρει διάφορα μέτρα, ανάλογα τις ανάγκες των μεγάλων επιχειρήσεων. Έτσι βλέπουμε τεράστια ξενοδοχειακά συγκροτήματα να χτίζονται πάνω σε παραλίες για να τις εκμεταλλευτούν αποκλείοντας την πρόσβαση του λαού σε αυτές. Βλέπουμε ακόμα και τον αποχαρκτηρισμό προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, με σκοπό να αξιοποιηθούν τουριστικά ή για την εγκατάσταση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), όπως ανεμογεννήτριες κ.ο.κ.

Τελικά, το σύστημα που ζούμε έχει στον "πυρήνα" του την παραγωγή εμπορευμάτων με σκοπό την κερδοφορία. Αυτό, αναγκαστικά, αγκαλιάζει και την ανάγκη μας σε στέγαση, όπως και όλες τις υπόλοιπες. Γιατί όμως τώρα έχουμε τέτοια άνοδο του προβλήματος για τον λαό και του "ευτυχήματος" για τους επενδυτές - κεφαλαιοκράτες;

Κινητοποίηση ενάντια σε πλειστηριασμό λαϊκής κατοικίας

Ο “στρατηγικός στόχος” Η καπιταλιστική ανάπτυξη

Όποιος λίγο-πολύ παρακολουθήσει δηλώσεις των αστικών κομμάτων, από τη Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ μέχρι τον Α. Τσίπρα και την Ζωή Κωνσταντοπούλου, δεν γίνεται να μη συναντήσει τον στόχο της ανάπτυξης. Μπορεί να διαφέρουν στα διάφορα επίθετα που κοτσάρουν μπροστά της, όπως δίκαιη, βιώσιμη, εθνική και άλλα, όμως η ανάπτυξη... είναι ανάπτυξη. Θα μπορούσε να αναρωτηθεί κάποιος: Γιατί αυτό είναι αρνητικό; Όταν λένε ανάπτυξη, δεν εννοούν την ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου του λαού μας, την άνοδο της ποιότητας ζωής, του ελεύθερου χρόνου, του πλούτου που απολαμβάνουν οι πολλοί. Αντίθετα, όταν λένε ανάπτυξη, εννοούν την ανάπτυξη των κερδών κάποιων λίγων.

Μέσα από το παράδειγμα της στέγασσης, μπορούμε να δούμε ότι το “φάρμακο” της καπιταλιστικής ανάπτυξης, που μας παρουσιάζουν όλα τα αστικά κόμματα ως λύση σε όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο λαός μας σήμερα, λέγοντάς μας να κάνουμε υπομονή για να έρθουν καλύτερες μέρες, είναι στην πραγματικότητα **“δηλητήριο” για τις ζωές μας!** Γιατί συμβαίνει αυτό;

Ας πάρουμε ως παράδειγμα τις συνέπειες της καπιταλιστικής ανάπτυξης στη χώρα μας, με τον δυναμικό κλάδο του τουρισμού. Ο **τουρισμός** είναι εδώ και δεκαετίες η ναυαρχίδα της καπιταλιστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, αποτελώντας πλέον περίπου το 1/5 της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας μας. Η ίδια η κυβέρνηση, στην έναρξη κάθε τουριστικής σεζόν, δηλώνει με όλους τους τρόπους πως στόχος της είναι άλλο ένα ρεκόρ εσόδων, επισκεπτών και επενδύσεων. Η ορμητική ανάπτυξη του τουρισμού στη χώρα για να πετύχουν τα κέρδη τους, είχε ως προϋπόθεση την άνοδο της εκμετάλλευσης. Η πλειοψηφία του λαού δεν μπορεί να πάει έστω λίγες μέρες διακοπές, οι ξενοδοχοϋπάλληλοι δουλεύουν 7 μέρες τη βδομάδα πάνω από 13 ώρες

ενώ δεκάδες παραδείγματα στη σεζόν δείχνουν την σκληρή εκμετάλλευση των εργατών. Ολόκληρες γειτονιές μετατρέπονται σε περιοχές ξενοδοχείων και άτυπων τουριστικών μονάδων, συμβάλλοντας στην άνοδο των ενοικίων, αφού οι κατοικίες αξιοποιούνται ως Airbnb και λοιπά καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, ως ξενοδοχεία, ως κατοικίες “ψηφιακών νομάδων”. Απευθυνόμενοι σε μεγαλύτερα εισοδήματα από τον μέσο εργαζόμενο στη χώρα μας, έχουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους. Πάνω σε αυτή την πραγματικότητα χτίζεται η τουριστική ανάπτυξη. Ποιος δεν έχει ακούσει άλλωστε για δασκάλους, καθηγητές, και άλλους, που προσπαθώντας να εργαστούν σε κάποιο νησί έρχονται αντιμέτωποι με νοίκια υψηλότερα από τον μισθό τους;

Έτσι, η άνοδος των τιμών των ακινήτων, φέρνει “ανάπτυξη με τη σέσουλα”, όπως λένε και οι υπουργοί. Γι’ αυτό, προσελκύει κι άλλες επενδύσεις, που οι εταιρείες θεωρούν πιο κερδοφόρες από άλλες. Ενδεικτικά, το 2024 οι ροές άμεσων ξένων επενδύσεων σε ακίνητα διαμορφώθηκαν σε 2,75 δισ. ευρώ καταγράφοντας αύξηση κατά 28,9% έναντι του 2023. Μια εξέλιξη καθόλου τυχαία, αλλά συνειδητή, αφού η κυβέρνηση έδωσε κι άλλα κίνητρα στους καπιταλιστές για να αναπτύξουν τα κέρδη τους. Για παράδειγμα, προσφέρει Golden Visa, με την οποία επενδυτές από κράτη εκτός ΕΕ αποκτούν πρόσβαση στη ζώνη Σένγκεν και δυνατότητα απόκτησης υπηκοότητας της ΕΕ, έναντι επένδυσης σε ακίνητη περιουσία. Επομένως, η ολοένα και αυξανόμενη εξαγορά κατοικιών και γης από ξένους αλλά και εγχώριους επιχειρηματικούς ομίλους του τουρισμού, δεν αποτελεί κάποια “παραφωνία” ή “στρέβλωση” του “ελληνικού παραγωγικού μοντέλου” αλλά σταθερός επενδυτικός προσατολισμός για τους καπιταλιστές.

Η χαμηλή προσφορά σε σύγκριση με τη ζήτηση (άρα και η αύξηση των ενοικίων και συνολικά των τιμών των κατοικιών) είναι απόρροια της εκτεταμένης επενδυτικής εκμετάλλευσης της κατοικίας.

Από έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας (ΤτΕ)

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν εκτοξευτεί τα τελευταία χρόνια, κυρίως σε περιοχές με μεγάλες τουριστικές ροές. Σε αυτή τη βάση, προτάσεις από το ΠΑΣΟΚ, το ΣΥΡΙΖΑ και άλλες δυνάμεις για περιορισμό της βραχυχρόνιας μίσθωσης, παρουσιάζονται δήθεν ως λύση στο στεγαστικό πρόβλημα. Στην πραγματικότητα, “κλείνουν το μάτι”

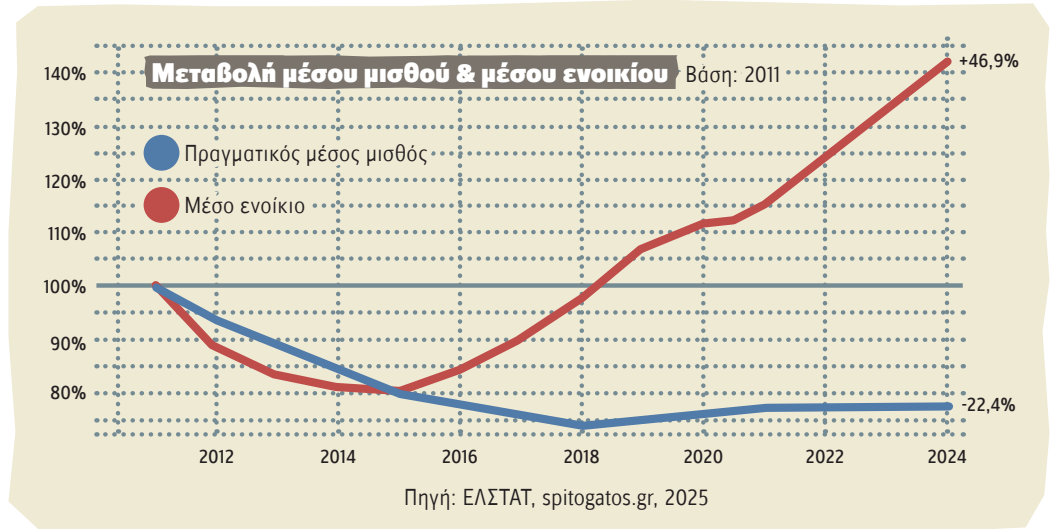
στους μεγαλοξενοδόχους αφού βγάζουν από τη μέση ένα τμήμα του ανταγωνισμού, ενώ κάτι τέτοιο δεν εξασφαλίζει ουσιαστικά μείωση των τιμών. Στα παραπάνω, έρχονται να δέσουν διάφορες θεωρίες από ομοιοταξιστικές και αναρχοαυτόνομες ομάδες που σαν πρόβλημα εντοπίζουν το λεγόμενο “gentrification”

(εξευγενισμός), δηλαδή το ότι γειτονιές των πόλεων “χάνουν τον χαρακτήρα τους”, ανεβαίνει το κόστος ζωής λόγω της αστικής ανάπτυξης που εντάσσεται σε σχεδιασμούς επιχειρηματικών ομίλων όπως του τουρισμού. Το παραπάνω φαινόμενο το είχε εντοπίσει ο Ένγκελς στο έργο του “Το ζήτημα της κατοικίας”, όπου αναφερόταν στη σχεδιασμένη υποβάθμιση ή αναβάθμιση περιοχών για την αλλαγή ιδιοκτησίας και χρήσης της. Το πρόβλημα είναι όσοι αποκόβουν αυτό το φαινόμενο από τους σχεδιασμούς του κεφαλαίου και φαντάζονται έναν καπιταλισμό με ανθρωπινό προσωπείο που θα βάζει όρια στην εμπορευματοποίηση και την επέκταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι μια σειρά από “ρηξικέλευθα” μέτρα που προτείνουν αυτές οι δυνάμεις εν τέλει καταλήγουν να υιοθετούνται και από αστούς αναλυτές.

Ο σκοπός Το καπιταλιστικό κέρδος

Η στέγη-εμπόρευμα στο σύστημα που ζούμε, δεν είναι το μόνο εμπόρευμα που παράγεται με σκοπό το κέρδος, όπως μπορούμε να φανταστούμε. Για ό,τι παράγεται σήμερα, αποφασίζεται το πού θα παραχθεί, αν θα παραχθεί και πώς, με το ίδιο κριτήριο: το κέρδος κάποιων μεγάλων επιχειρήσεων. Το κέρδος, όμως, δεν πέφτει από τον ουρανό ούτε από τις διάφορες αγοραπωλησίες και συναλλαγές. Το κέρδος βγαίνει από την εκμετάλλευση της εργατικής τάξης, από τον απλήρωτο χρόνο εργασίας που της κλέβουν οι καπιταλιστές. Όσο λιγότερο πλούτο παίρνει πίσω η εργατική τάξη μέσω των μισθών, τόσο περισσότερο πλούτο κλέβουν οι επιχειρήσεις για να μεγαλώνουν τα κέρδη τους.

Οι αντεργατικοί νόμοι της τελευταίας 15ετίας διαμορφώνουν μισθούς που εξανεμίζονται στο πρώτο δεκαπενθήμερο, που δεν επαρκούν για την κάλυψη της ανάγκης της στέγης. Παράλληλα, με το ίδιο κριτήριο, το καπιταλιστικό κέρδος, διαμορφώνονται και συνολικότερα οι όροι κατοικίας των εργαζομένων, δομούνται οι πόλεις μας. Αν το καλοσκεφτούμε, αφού το κεφάλαιο για να κερδίσει χρειάζεται να εκμεταλλευτεί εργάτες, έτσι και οι βιομηχανίες και οι μεγάλες επενδύσεις χρει-

άζονται κατοικίες εργατών δίπλα τους, άμεσα διαθέσιμους προς εκμετάλλευση. Γι' αυτό στην χώρα μας αναπτύχθηκε μέσα στις δεκαετίες αυτό που βλέπουμε ή μπορεί να έχουμε ακούσει, ότι «η μισή Ελλάδα ζει στην Αθήνα», ή αντίστροφα πως «η επαρχία έχει ερημώσει». Γειτονιές που οι εργαζόμενοι μένουν σαν σαρδέλες, με ελάχιστους ελεύθερους χώρους, κατοικίες χωρίς επαρκή φωτισμό και αερισμό, χωρίς θέσεις στάθμευσης και άλλα, είναι κάποια από τα φαινόμενα που συναντάμε στην καθημερινότητά μας.

Οι πόλεις αναπτύχθηκαν και αναπτύσσονται άναρχα. Τα όποια κεντρικά σχέδια υπάρχουν, προσκρούουν σε ανταγωνιστικά επιχειρηματικά συμφέροντα, αφού κάθε οικοπέδο, περιοχή, συγκρότημα κατοικιών, βρίσκεται σε άλλη επιχείρηση κ.ο.κ. Έτσι, οι πόλεις δεν αναπτύσσονται με κριτήριο την ανάγκη όλων για στέγαση, τη διαμόρφωση κατοικιών που θα ανεβάζουν την ποιότητα ζωής, θα έχουν πρόσβαση σε πράσινο, ελεύθερους χώρους κ.ά. αλλά με κριτήριο το πώς θα μπορούν οι καπιταλιστές να έχουν εύκολα πρόσβαση σε εργατικό δυναμικό. Γι' αυτό, οι χώροι άθλησης για τους νέους και τις νέες, οι παιδικές χαρές, τα ελεύθερα πάρκα, τα άλση, λείπουν από πολλές λαϊκές γειτονιές και Δήμους.

Ας σκεφτούμε πως οικοδομήθηκαν για παράδειγμα ολόκληρες πόλεις στην Ελλάδα με κριτήριο την απόστασή τους από μεγάλους χώρους εργασίας, γύρω από περιστασιακές βιομηχανικές περιοχές (π.χ. Ελευσίνα, Ασπρόπυργος κ.ά.). Περιοχές όπου σήμερα **συνυπάρχουν χιλιάδες κατοικίες**, σχολεία, νοσοκομεία, μαζί με τα φουγάρα μεγάλων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, **δρόμους μεταφοράς επικίνδυνων βιομηχανικών φορτίων** κ.ά. ενέχοντας ακόμα και τον κίνδυνο ενός Βιομηχανικού Ατυχήματος Μεγάλης Έκτασης.

Έτσι, το ζήτημα της στέγης, δεν είναι ένα "ατομικό" ζήτημα του καθενός. Συνολικά η αστική τάξη, σαν τάξη, προσπαθεί να αυξήσει την εκμετάλλευση της εργατικής τάξης και την ανάπτυξη των κερδών της. Για να το κάνει αυτό, πιέζει τους όρους ζωής της εργατικής τάξης και των άλλων λαϊκών στρωμάτων, όσο πιο χαμηλά γίνεται. Γι' αυτό, αυτή η πραγματικότητα δεν συναντάται μόνο στην χώρα μας, αλλά σε κάθε καπιταλιστική χώρα, σαν αποτέλεσμα των νόμων της καπιταλιστικής οικονομίας που αγκαλιάζουν όλη την ΕΕ, με βάση και τις προτεραιότητες που θέτουν τα αστικά κράτη αυτή την περίοδο.

Ποσοστό του μέσου μισθού που κοστίζει το ενοίκιο σε μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις

116% Λισαβόνα, Πορτογαλία	65% Ρώμη, Ιταλία	54% Πράγα, Τσεχία
74% Βαρκελώνη, Ισπανία	62% Δουβλίνο, Ιρλανδία	52% Βουδαπέστη, Ουγγαρία
74% Μαδρίτη, Ισπανία	57% Αθήνα, Ελλάδα	50% Άμστερνταμ, Ολλανδία
72% Μιλάνο, Ιταλία	56% Βαρσοβία, Πολωνία	

Μελέτη του ίδιου του συμβουλίου της ΕΕ!

Ταυτόχρονα η **οικοδομική δραστηριότητα** στρέφεται όλο και περισσότερο εκεί που εξασφαλίζει μεγαλύτερα κέρδη, σε ακριβότερα ακίνητα και σε πολυτελείς κατοικίες που αγοράζονται από Έλληνες ή ξένους επενδυτές και σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα μεταπωλούνται σε ακόμα μεγαλύτερες τιμές. Την ίδια ώρα που χτίζονται χιλιάδες νέες κατοικίες κάθε χρόνο και υπερσύγχρονα συγκροτήματα, οι λαϊκές οικογένειες στην καλύτερη περίπτωση ψάχνουν στις αγγελίες, ανάμεσα σε σπίτια βγαλμένα από ταινίες τρόμου ή κωμωδίες, με την ελπίδα να ανακαλύψουν κάποια αξιοπρεπή περίπτωση, αφού η οικοδομική δραστηριότητα δεν προσανατολίζε-

ται στην εξασφάλιση φθηνής ποιοτικής κατοικίας για τον εργαζόμενο λαό. Με βάση αυτόν τον σκοπό, δηλαδή την κερδοφορία των μεγάλων επιχειρήσεων, μπορούμε να ερμηνεύσουμε και το εξής: Την ίδια στιγμή που οι ανάγκες σε λαϊκή στέγη στη χώρα μας, σε υποδομές προστασίας από πλημμύρες και άλλα είναι τεράστιες, οι μεγάλες κατασκευαστικές εταιρείες θέτουν προτεραιότητα αλλού. Δηλαδή, στα παζάρια για επενδύσεις πάνω στην κατεστραμμένη Ουκρανία, που έχει ισοπεδωθεί και κάποια στιγμή θα ανοικοδομηθεί, με "διαπραγματευτή" των επενδύσεων στις συναντήσεις με τον Ζελένσκι, τον ίδιο τον πρωθυπουργό.

«Μα τι κάνει το κράτος?»

Θωρακίζει τα κέρδη τους

Ποιες λύσεις, λοιπόν προτείνουν τα αστικά κόμματα, το αστικό κράτος και η κυβέρνηση απέναντι σε αυτό το οξυμμένο πρόβλημα;

Η κυβέρνηση της ΝΔ το προηγούμενο διάστημα παρουσίασε τα προγράμματα "Σπίτι μου 1" και "Σπίτι μου 2" ως δήθεν ευκαιρία για νέα ζευγάρια να μείνουν μαζί, εξασφαλίζοντας ένα πιο "ευνοϊκό" επιτόκιο δανείου. Μετά την αναμενόμενη αποτυχία τους να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα, ανακοίνωσαν και το νέο "Σπίτι μου 3" το οποίο θα υλοποιηθεί κάποια στιγμή μέσα στο 2026. Πέρα από το ότι τα προγράμματα αυτά αποτελούσαν σταγόνα στον ωκεανό (αφορούσαν 20.000 "ωφελούμενους" σε σύνολο 1 εκ. ενοικιαστών), στην πράξη "ναυάγησαν" λόγω των πολύ υψηλών τιμών των ακινήτων, των προϋποθέσεων του προγράμματος (παλαιότητα ακινήτου, εισοδηματικά κριτήρια κ.τ.λ.) και των χαμηλών εισοδημάτων των νέων εργαζομένων.

Έχει, όμως, μια αξία να δούμε περί τίνος πρόκειται αυτή η "λύση" που διαφημίζει η κυβέρνηση στη νεολαία. Στην πραγματικότητα, τα νέα ζευγάρια παίρνουν δάνειο από την τράπεζα με κάποιο επιτόκιο που ορίζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα κάθε φορά, ανάλογα με τις ανάγκες της ΕΕ και των μονοπωλιακών ομίλων στον ανταγωνισμό με άλλα κράτη και συμμαχίες. Η κυβέρνηση, λοιπόν, επιδοτεί ένα τμήμα (το 75%) των έξτρα τόκων, δηλαδή των κερδών της τράπεζας, και το υπόλοιπο επιπλέον 25% το πληρώνει το νέο ζευγάρι σαν τόκο σε αυτά που δανειστήκε. Πού βρίσκει, όμως, το κράτος τα λεφτά και πληρώνει τους τόκους; Από τα χρήματα φόρων που πληρώνουμε εμείς και οι οικογένειές μας όπως και οι υπόλοιποι λαοί της ΕΕ.

Τελικά η "λύση" της κυβέρνησης που διαφημίζει ο πρωθυπουργός πρόσφατα στο συνέδριο της ΟΝΝΕΔ, της νεολαίας της ΝΔ, τι πετυχαίνει στην πράξη;

Πρώτον, εξασφαλίζει κρατικά εγγυημένους νέους πελάτες για τις τράπεζες. Νέους εργαζομένους, δηλαδή, των οποίων η ζωή δένεται για 20 και 30 χρόνια, μαζί και των παιδιών τους, στη μόνιμη θηλιά ενός δανείου, υπό τη μόνιμη απειλή κατάσχεσης της κατοικίας. Έτσι, σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής κάποιων δόσεων (π.χ. αν μείνει κάποιος άνεργος ή πάθει κάποιο πρόβλημα υγείας μέσα στις δεκαετίες), βγαίνουν αυτόματα από το πρόγραμμα, φορτωμένος με ένα δάνειο με τα υψηλότερα κυμαινόμενα επιτόκια της αγοράς, αφού το κράτος σταματά την επιδότηση. Στην πράξη, τα νέα ζευγάρια δεν αποκτούν σπίτι, οι τράπεζες αποκτούν πελάτες και κατά πάσα πιθανότητα, στο μέλλον θα αποκτήσουν και το σπίτι των πελατών τους με τους γνωστούς πλειστηριασμούς.

Δεύτερον, εξασφαλίζει ότι οι τράπεζες δεν θα χάσουν ούτε ένα ευρώ από την κερδοφορία τους, ιδίως από τους τόκους, οι οποίοι αλλάζουν συνεχώς σύμφωνα με τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τις κατευθύνσεις της ΕΕ. Τελικά, παίρνει χρήματα από τη φορολογία του λαού, για να πληρώνει τα κέρδη των τραπεζών από τα επιτόκια. Γι' αυτό, το "σακούλι" που πληρώνει η κυβέρνηση τους τόκους στις τράπεζες πλέον εμφανίζεται σχετικά άδειο.

Τρίτον, καλεί τους νέους και τις νέες να στηρίζουν τα όνειρα και τις ανάγκες τους για να χτίσουν τη ζωή τους, έχοντας εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση ότι «για τα επόμενα τριάντα χρόνια

θα πληρώνω τους τόκους σας». Εμπιστοσύνη δηλαδή στην κυβέρνηση που δεν μπορεί να σβήσει ούτε μια φωτιά στον αστικό ιστό της Αθήνας, στις επόμενες κυβερνήσεις που θα ακολουθήσουν. Καλούν τους νέους να στηρίξουν τη ζωή τους στις αποφάσεις των τραπεζών και στους νόμους της καπιταλιστικής αγοράς που είναι σιδερένιοι και στραγγαλίζουν τις ανάγκες μας.

Τέταρτον, προκαλεί ένα νέο κύμα ανόδου των τιμών των κατοικιών, αφού η επιδότηση με κρατική εγγύηση αντικειμενικά θέτει μια τιμή-βάση στην αγορά ακινήτων ανεβάζοντας συνολικά τις τιμές.

Αντίστοιχο αποτέλεσμα έχουν και οι τελευταίες διακηρύξεις της κυβέρνησης για επιδοτήσεις ενοικίου. Πέρα από το ότι καλύπτουν μόλις το 25% της αύξησης των τελευταίων ετών, στην πράξη στοχεύουν στο να ανέβουν τα φορολογικά έσοδα του κράτους, επιδιώκοντας να μη πληρώνονται "μαύρα" ενοίκια, αφού σε τέτοια περίπτωση δεν δικαιούται κάποιος την επιδότηση. Και οι δυο προτάσεις καταλήγουν τελικά στην άνοδο των τιμών των ακινήτων και των ενοικίων, αφού στη πράξη ο ενοικιαστής θα ανεβάσει την τιμή αν είναι να πληρώνει επιπλέον φόρους για τα χρήματα που φαίνεται να λαμβάνει "επίσημα".

Και σε αυτό το ζήτημα, λοιπόν, το κράτος τους νομοθετεί με βάση την προστασία των κερδών των καπιταλιστικών επιχειρήσεων και όχι την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών μας. Έτσι μεταφράζεται στην πράξη η κατεύθυνση ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ και των υπόλοιπων αστικών κομμάτων, πως ό,τι μέτρο παίρνεται δεν μπορεί να βλάπτει την «ανταγωνιστικότητα» των επιχειρήσεων και τις «δημοσιονομικές αντοχές» των κρατικών ταμείων που χτίζονται από την φοροληστεία μας.

Το χρονικό του εγκλήματος των πλειστηριασμών

2010 ΠΑΣΟΚ

Ο "νόμος Κατσέλη" ξεκινά το κυνήγι των δανειοληπτών από τις τράπεζες για να διευθετήσουν τα χρέη τους. Ο νόμος που υποτίθεται ότι προστατεύει την πρώτη κατοικία στόχευε στην πραγματικότητα στην προστασία της αξίας των ακινήτων στο χαρτοφυλάκιο των εγχώριων τραπεζών, η οποία θα είχε καταρρεύσει, αν είχαν προχωρήσει μαζικά και απότομα όλοι οι πλειστηριασμοί. Ταυτόχρονα οι τράπεζες διασφάλιζαν μεγάλο μέρος της αποπληρωμής των δανείων.

2015-16 ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ

Τα "κόκκινα" δάνεια πουλιούνται στα funds, σύμφωνα με τις σχετικές μνημονιακές δεσμεύσεις τις οποίες είχαν ψηφίσει και η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ.

2017 ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ

Ψηφίζεται η διενέργεια ηλεκτρονικών πλειστηριασμών και το "ιδιώνυμο αδικήμα" για όσους αντιστέκονται στους πλειστηριασμούς σπιτιών λαϊκών οικογενειών.

2020 ΝΔ

Με τον νέο πτωχευτικό κώδικα ολοκληρώνεται το έγκλημα: Για όσους δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στην εξυπηρέτηση των δανείων τους, προβλέπεται δέσμευση του συνόλου της περιουσίας τους και εκποίηση της.

2023 ΝΔ

Με απόφαση του Αρείου Πάγου με βάση τους νόμους όλων των κυβερνήσεων δόθηκε η δυνατότητα στις Εταιρίες Διαχείρισης, τους servicers, που έχουν αναλάβει υποθέσεις των funds, να προχωρούν οι ίδιοι σε δικαστικές ενέργειες που αφορούν πλειστηριασμούς βγάζοντας από τότε εκατομμύρια κέρδη.

Οι δυνάμεις της σοσιαλδημοκρατίας παρουσιάζουν ως, δήθεν, λύση την τόνωση της προσφοράς κατοικιών. Έτσι, προτείνουν μέτρα ενίσχυσης της οικοδομικής δραστηριότητας είτε με την ανακαίνιση υπαρχουσών κατοικιών και την ανέγερση νέων με εγγυήσεις στους κατασκευαστικούς ομίλους, είτε με τον περιορισμό της βραχυχρόνιας μίσθωσης (π.χ. Airbnb) και σχέδια "κοινωνικής κατοικίας". Στην πραγματικότητα, το κριτήριο για τις ανησυχίες τους είναι να μπορεί να εξασφαλιστεί εργατικό δυναμικό για τους καπιταλιστές ιδιαίτερα σε μεγάλες πόλεις (π.χ. Αθήνα, Θεσσαλονίκη) και στα νησιά λόγω του τουρισμού, να ενισχυθεί η επενδυτική δραστηριότητα στον κλάδο των κατασκευών αλλά και να μην διαταράσσεται η λεγόμενη "κοινωνική συνοχή".

Η λογική τους είναι αδιέξοδη, αφού επιχειρεί να παρουσιάσει μια μαγική "συνταγή" που θα συμβιβάζει δήθεν δυο αντικρουόμενα συμφέροντα: Την ενίσχυση των κατασκευαστικών ομίλων, του τουρισμού, των τραπεζών, και την ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών. Η αναφορά τους στην στέγη ως "δικαίωμα" δεν αφορά στην πραγματικότητα την ολόπλευρη κάλυψη, ποιοτικά και ποσοτικά των λαϊκών αναγκών, αλλά ένα ελάχιστο πλαίσιο διαχείρισης του στεγαστικού προβλήματος με σκοπό και την αποτροπή της λαϊκής δυσарέσκειας από την ακραία φτώχεια και εξαθλίωση. Αν κοιτάξει

Σοσιαλ-δημοκρατία: "Προοδευτικό" περιτύλιγμα της στέγης-εμπόρευμα

κάνεις, μάλιστα, τις προτάσεις τους για την στέγη θα παρατηρήσει πάλι τα όρια των «δημοσιονομικών αντοχών» του κράτους και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Έτσι, έφτασαν να πουλάνε "πρόοδο" με βάση τον αριθμό των δόσεων αποπληρωμής του δανείου και όχι την προστασία της πρώτης κατοικίας και να μιλάνε για «ευθύνες των διαχειριστών των κόκκινων δανείων», βγάζοντας λάδι τις τράπεζες, την κερδοφορία τους και γενικά την αντιλαϊκή πολιτική που την στηρίζει.

Καμία πολιτική διαχείρισης των αντιφάσεων του συστήματος δεν μπορεί να παραβλέψει τους **ατσάλινους οικονομικούς νόμους του**. Τα παραπάνω επιβεβαιώνει και η διεθνής πείρα. Για παράδειγμα, η πρόταση ώστε οι δήμοι να προβαίνουν σε καταγραφή των κατοικιών και σε σχέδια "κοινωνικής κατοικίας" έχει

δοκιμαστεί και στην Ισπανία. Με ευθύνη των σοσιαλδημοκρατικών κυβερνήσεων είχαν φτιαχτεί από μεγάλους δήμους όπως ο δήμος της Μαδρίτης, "κοινωνικές (στην πραγματικότητα ανταποδοτικές) κατοικίες", που είχαν δοθεί έναντι ενοικίου σε κάποιους δικαιούχους. Σε επόμενη περίοδο όπου άλλαξαν οι προτεραιότητες για την καπιταλιστική οικονομία, αυτές οι "κοινωνικές κατοικίες" πουλήθηκαν σε μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους "κοψοχρονιά", οι οποίοι εκτόξευσαν ακόμα και άνω του 100% το ενοίκιο, με αποτέλεσμα το ξεσπίτωμα χιλιάδων ενοίκων.

Ενοικιαστές, ενοικιαζόμενοι και "πατάτες"...

Μπροστά στο οξυμμένο πρόβλημα της στέγασσης, διάφορες αναρχοαυτόνομες ομάδες προβάλλουν **"νέα" αδιέξοδα σχήματα "πάλης"**, όπως τα "Σωματεία ενοικιαστών": *«Η συνδικαλιστική κάλυψη που διεκδικούμε για τα σωματεία ενοικιαστών σημαίνει ότι η σχέση μισθωτή-εκμισθωτή θα αναγνωριστεί ως μια άνιση κοινωνικοοικονομική σχέση, ανάλογη με άλλες σχέσεις εξαρτημένης φύσης, όπως αυτή μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου»*. Μια συζήτηση βγαλμένη από τα παλιά και συγκεκριμένα από το 1872 όπου ο Φ. Ένγκελς ανέλυσε την λαθεμένη βάση αυτής της αντίληψης, στο έργο του *«Για το ζήτημα της κατοικίας»*. Η σχέση ανάμεσα στον ενοικιαστή και τον ιδιοκτήτη εκφράζει μια απλή αγοραπωλησία εμπορεύματος, όπως για παράδειγμα η σχέση ανάμεσα σε κάποιον που αγοράζει πατάτες και σε αυτόν που τις πουλάει στη λαϊκή ή στο σουπερ μάρκετ. Ο ενοικιαστής, ακόμα και όταν είναι εργάτης, παρουσιάζεται ως κάτοχος χρημάτων, τμήματος του μισθού του, που αγοράζει ένα εμπόρευμα για να καλύψει την ανάγκη σε στέγασση. Ο ιδιοκτήτης ως κάτοχος αυτού του εμπορεύ-

ματος. Όσο και αν ξεγελάσει ο ιδιοκτήτης τον ενοικιαστή, το συνολικό ποσό των αξιών που κατέχουν μαζί ο ιδιοκτήτης και ο ενοικιαστής παραμένει τόσο όσο ήταν και προηγουμένα. Αντίθετα, ανάμεσα στον καπιταλιστή και τον εργάτη υπάρχει μια τελείως διαφορετική σχέση. Ο εργάτης "νοικιάζεται" από τον καπιταλιστή για να εργαστεί και να δημιουργήσει νέο πλούτο, νέα αξία. Αυτήν την υπεραξία την καρπώνεται ο καπιταλιστής και μεταφράζεται σε κέρδη, ενώ ο εργάτης παίρνει πίσω μέσω του μισθού ένα τμήμα της δουλειάς του. Όποιος εξομοιώνει τις δύο σχέσεις, **έχει ευθύνη για την συγκάλυψη της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης**, όταν την ανάγει σε μια απλή εμπορευματική συναλλαγή. Γι' αυτό το ζήτημα, ο Ένγκελς σημείωνε το 1872: *«Απ' αυτήν τη συναλλαγή ανάμεσα στον κεφαλαιοκράτη και τον εργάτη βγαίνει όλη η υπεραξία που μοιράζεται κατόπιν με τη μορφή της γαιοπροσόδου, του εμπορικού κέρδους, του τόκου, των φόρων κλπ., ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες των κεφαλαιοκρατών και στους υπηρέτες τους. Και έρχεται τώρα ο προυντονιστής μας και πιστεύει ότι αν απαγορεύσουμε σε μια και μόνη κατηγορία κεφαλαιοκρατών, και μάλιστα των κεφαλαιοκρατών που δεν αγοράζουν άμεσα εργατι-*

κή δύναμη και επομένως δεν μπορούν να βγάλουν υπεραξία, να εισπράττουν κέρδος ή τόκο, κάνουμε ένα βήμα προς τα μπρος! Το ποσό της απλήρωτης εργασίας που αφαιρείται από την εργατική τάξη θα έμνε ακριβώς το ίδιο κι αν ακόμα αύριο αφαιρούσαμε από τους ιδιοκτήτες των σπιτιών τη δυνατότητα να εισπράττουν γαιοπρόσοδο και ενοίκιο (...)».

Τα αδιέξοδα, στα οποία μπορούν να οδηγήσουν αυτές οι λογικές, είναι προφανή. Τα «Σωματεία αγοραστών πατάτας», απέναντι στους πωλητές πατάτας, δεν είναι πολύ μακριά από τα «Σωματεία ενοικιαστών», όπως και τα σωματεία αγοραστών ενέργειας, που χωρούν από βιομηχάνους μέχρι εργάτες που ζητάνε φθηνότερη ενέργεια. Ωστόσο, για να μην φάμε άλλο χώρο για τις "πατάτες" των αναρχοαυτόνομων, άμεσα μέτρα ανακούφισης οι εργαζόμενοι μπορούν να διεκδικήσουν αποτελεσματικά μέσα από το ταξικά προσανατολισμένο εργατικό κίνημα, που διεκδικεί μεταξύ άλλων μέτρα για τη στέγασση και άνοδο των μισθών ενάντια στις κατευθύνσεις κυβέρνησης, ΕΕ, μονοπωλίων. Δηλαδή, του εισοδήματος που τους επιτρέπει να ανταπεξέλθουν καλύτερα στην αγορά κάθε εμπορεύματος, όπως και της στέγης.

Σοσιαλισμός

Η κοινωνία που η στέγη από εμπόρευμα γίνεται κοινωνικό αγαθό

Για να καταργηθούν όλοι αυτοί οι νόμοι του καπιταλιστικού συστήματος που πνίγουν τις ζωές μας, χρειάζεται σύγκρουση με αυτό το σύστημα, το κράτος, τους θεσμούς τους. Τελικά, χρειάζεται να ανατραπεί αυτό το σύστημα και να οικοδομηθεί μια νέα κοινωνία, χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, ο σοσιαλισμός-κομμουνισμός. Γι' αυτήν την κοινωνία παλεύει το ΚΚΕ, που την περιγράφει στο Πρόγραμμά του, συγκεντρώνοντας δυνάμεις για την ανατροπή σήμερα. Γιατί όμως αυτή η κοινωνία μπορεί να λύσει και αυτό το ζήτημα; Πάμε να δούμε κάποια κύρια χαρακτηριστικά της, με το βλέμμα στο κύριο ζήτημα που μας απασχολεί, τη στέγαση.

“ Δεν είναι η λύση του ζητήματος της κατοικίας που λύνει ταυτόχρονα και το κοινωνικό ζήτημα, αλλά αντίθετα πρώτα η λύση του κοινωνικού ζητήματος, η κατάργηση του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής, κάνει σύγχρονα δυνατή τη λύση του ζητήματος της κατοικίας. ”

Φρίντριχ Ένγκελς

Κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής

Vs ατομική ιδιοκτησία

Στον σοσιαλισμό, τα μέσα παραγωγής που είχαν συγκεντρωθεί σε λίγα χέρια, αυτά των καπιταλιστών, παύουν να τους ανήκουν, περνάνε πλέον στα χέρια των πολλών, στα χέρια της εργατικής τάξης, γίνονται ιδιοκτησία της κοινωνίας. Έτσι, βγαίνει από τη μέση το καπιταλιστικό κέρδος σαν κριτήριο της παραγωγής. Στόχος της παραγωγής είναι η **διευρυμένη κάλυψη των κοινωνικών αναγκών**, που συνεχώς εξελίσσονται, όσο εξελίσσεται η τεχνολογία, η επιστήμη, γενικά η παραγωγή.

Ο σοσιαλισμός στον 20^ο αιώνα, στην Σοβιετική Ένωση, έδωσε κάποια πρώτα «δείγματα» για το τι μπορεί να καταφέρει η νέα κοινωνία. Για παράδειγμα, στη Ρωσία το 1917, αμέσως μετά την Οκτωβριανή Σοσιαλιστική Επανάσταση, με το «Διάταγμα για τη Γη», ένα από τα τρία πρώτα διατάγματα της νεογέννητης σοβιετικής εξουσίας στις 26 Οκτώβρη 1917, το δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας πάνω στη γη αντικαταστάθηκε από την κρατική ιδιοκτησία. Έτσι, η γη σταμάτησε να είναι εμπόρευμα, να πωλείται και να αγοράζεται με σκοπό το κέρδος. Τέθηκε η βάση για να λυθεί και το στεγαστικό πρόβλημα μεταξύ άλλων.

Για να γίνει κατανοητό το μέγεθος του προβλήματος που παρέλαβε η σοβιετική εξουσία από την καπιταλιστική Ρωσία, το 1913, στην Πετρούπολη, πάνω από το 50% των εργατικών οικογενειών δεν είχε ούτε καν ένα δωμάτιο για όλη την οικογένεια. Εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες έμεναν σε χαμόσπιτα, παράγκες και τρώγλες. Στην αρχή της σοσιαλιστικής οικοδόμησης, αξιοποιήθηκαν έκτακτα μέτρα όπως η εγκατάσταση οικογενειών εργατών σε άδεια ή μεγάλα σπίτια, ακόμα και σε μέγαρα που άνηκαν προηγουμένως σε αστούς. Στην πο-

Στην ΕΣΣΔ, όσοι πήγαιναν να σπουδάσουν σε άλλη πόλη από αυτή που διέμεναν οι οικογένειές τους, στεγάζονταν σε εστίες, καταβάλλοντας ως αντίτιμο ένα ποσό που δεν ξεπερνούσε το 7% του επιδόματος που λάμβαναν ως φοιτητές από το κράτος. Υπήρχε νομοθετική ρύθμιση με βάση την οποία το ενοίκιο δεν μπορούσε να ξεπερνά το 10% του μηνιαίου εργασιακού εισοδήματος. Για τη σίτιση απολάμβαναν ειδικές, μειωμένες τιμές στα εστιατόρια και στους χώρους εστίασης στις πανεπιστημιούπολεις. Ακόμα, είχαν δωρεάν πρόσβαση σε γυμναστήρια, γήπεδα κ.ά. καθώς και σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

Σύμπλεγμα φοιτητικών εστιών στην σοσιαλιστική Βουλγαρία

ρεία της σοσιαλιστικής οικοδόμησης πάρθηκαν μέτρα για την σχεδιασμένη ανέργεια εργατικών κατοικιών.

Χαρακτηριστικά, οι κατοικίες παραχωρούνταν από το κράτος και δίνονταν στα νέα ζευγάρια ή στις οικογένειες που αυξάνονταν τα μέλη τους μέσω του συνδικάτου ή του τοπικού Σοβιέτ. Η απόδοση στους εργαζόμενους των κατοικιών γινόταν με ταυτόχρονη διατήρηση χαμηλού ενοικίου. Μάλιστα, από το 1928 τα ενοίκια δεν άλλαξαν

σχεδόν καθόλου. Οι επιβαρύνσεις για ηλεκτρισμό, γκάζι, θέρμανση, ζεστό νερό σε κάθε σπίτι δεν ξεπερνούσαν γενικά το **3%** του εισοδήματος μιας εργατικής οικογένειας.

Τα επιτεύγματα αυτά ήταν ένας πραγματικός άθλος, αν αναλογιστούμε τη **μεγάλη απόσταση** που χώριζε τη Ρωσία πριν τη νίκη της Οκτωβριανής Επανάστασης από τα ισχυρά καπιταλιστικά κράτη σε σχέση με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων.

Κεντρικός σχεδιασμός Vs καπιταλιστική αγορά

Ο Κεντρικός Σχεδιασμός αποτελεί μια νέα κοινωνική σχέση που μπορεί να διαμορφωθεί μόνο αν ανατραπεί η αστική εξουσία, αν καταργηθεί η καπιταλιστική ιδιοκτησία και κοινωνικοποιηθούν τα μέσα παραγωγής. Οργανώνει με τρόπο άμεσο την εργασία όλων των μελών της κοινωνίας, εξασφαλίζει τη συνένωσή τους με τα μέσα παραγωγής, που πλέον αποτελούν κοινωνική ιδιοκτησία. Αποτελεί κοινωνική σχέση γιατί καθορίζει τον τρόπο που οι εργαζόμενοι έρχονται σε σχέση με τα μέσα παραγωγής. Από την ιστορία της σοσιαλιστικής οικοδόμησης υπάρχει πλούσια θετική πείρα για τον Κεντρικό Σχεδιασμό και τις νέες σχέσεις παραγωγής, στο πώς απελευθερώθηκαν οι δυνατότητες της κοινωνίας.

Στον βαθμό που τα κρατικά πλάνα της σοβιετικής εξουσίας ανταποκρίνονταν στη νομοτέλεια του Κεντρικού Σχεδιασμού, γίνοντουσαν άλματα στην κάλυψη των στεγαστικών αναγκών. Αντίθετα, στον βαθμό που αυτή η σχέση υποχωρούσε, ιδιαίτερα κατά τις τελευταίες δεκαετίες, γίνοντουσαν βήματα πίσω. Ο Κεντρικός Σχεδιασμός έπρεπε να ικανοποιήσει κατάλληλες αναλογίες μεταξύ των διαφορετικών κλάδων που ανταποκρίνονταν, για παράδειγμα, στις ανάγκες της στέγασης κάθε φορά. Για να ικανοποιηθούν αυτές οι ανάγκες χρειαζόντουσαν συγκεκριμένες πρώτες ύλες της εξορυκτικής βιομηχανίας, της τσιμεντοβιομηχανίας, των Πολυτεχνειών και της ερευνητικής τους δουλειάς, των αποφοίτων μηχανικών και οικοδόμων

εργατών κ.ά. Συγκεκριμένες δηλαδή αναλογίες ανάπτυξης του κάθε κλάδου με βάση τις ανάγκες. Χαρακτηριστικό είναι για παράδειγμα, πως στην Γερμανική Λαοκρατική Δημοκρατία (DDR), με κάθε νέα γέννηση παιδιού, το κράτος είχε "αλγόριθμο" πρόβλεψης των μελλοντικών αναγκών σε στέγαση τόσο για το μέλλον ενηλικίωσής του, όσο και για την οικογένεια, τροφοδοτώντας τους αντίστοιχους απαραίτητους κλάδους για ανάπτυξη της παραγωγής.

Στον σοσιαλισμό η **εργατική δύναμη παύει να είναι εμπόρευμα**, άρα παύει να υπάρχει εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, να αγοράζουν οι καπιταλιστές την ικανότητα των εργατών για εργασία, για ένα κομμάτι της ημέρας. Μπαίνει στο επίκεντρο ο εργαζόμενος άνθρωπος ως κύρια παραγωγική δύναμη της κοινωνίας και όχι πλέον ως αναλώσιμο γρανάζι της μηχανής της καπιταλιστικής κερδοφορίας. Ως επέκταση,

στο σοσιαλισμό, το ζήτημα της στέγης δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με όρους «να έχουμε ένα κεραμίδι πάνω από το κεφάλι μας». Αφορά συνολικά τους όρους ζωής της καθημερινότητας του εργαζόμενου, δηλαδή τους ελεύθερους χώρους, τις αποστάσεις που διανύει για απαραίτητες υπηρεσίες, την ποιότητα της κατοικίας κ.ά. Δίνεται, έτσι, η δυνατότητα να διαμορφωθούν πόλεις φιλικές στον εργαζόμενο, με επαρκείς πνεύμονες πρασίνου και ζώνες λαϊκού αθλητισμού και πολιτιστικής δραστηριότητας.

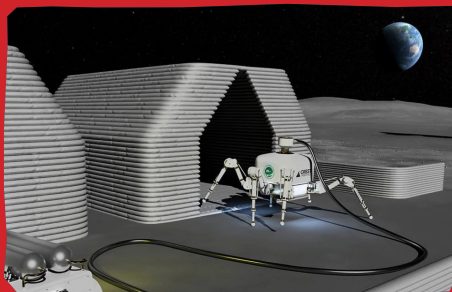
Κατά τη διάρκεια του 'B Παγκοσμίου Πολέμου η φασιστική εισβολή κατέστρεψε 1.700 πόλεις και ισοπέδωσε 70.000 χωριά, αφήνοντας 25 εκατομμύρια ανθρώπους άστεγους. Μέσω του Κεντρικού Σχεδιασμού, η σοβιετική εξουσία κατάφερε και κέρδισε το χαμένο έδαφος. Αρχές της δεκαετίας του '50, για να καλυφθούν οι μεγάλες ανάγκες σε στέγη αναπτύχθηκαν μέθοδοι προκατασκευής. Οι λεγόμενες "προκάτ" κατοικίες, ήταν μια καινοτομία του σοσιαλισμού για να λύσει άμεσα το οξυμένο πρόβλημα μετά τον πόλεμο. Έτσι, εξασφάλιζαν ταχύτητα και οικονομία στη μαζική ανέγερση συγκροτημάτων κατοικιών, συνήθως πολυώροφων. Στα τέλη της δεκαετίας του '60 κτίζονταν στην ΕΣΣΔ περίπου 20 νέες πόλεις κάθε χρόνο και ταυτόχρονα πολλές παλαιότερες πόλεις αναπτύσσονταν σχεδιασμένα και γρήγορα.

Παλεύουμε για την κάλυψη των αναγκών μας στο ύψος των σύγχρονων δυνατοτήτων

Όσο οξύνονται τα λαϊκά προβλήματα στο σύστημα που σαπίζει, άλλο τόσο μεγαλώνει το **χάσμα** ανάμεσα στο **πώς ζούμε** και στο **πώς θα μπορούσαμε να ζούμε**. Στο σήμερα, προβάλλουν όλο και πιο διακριτά, οι δυνατότητες που θα μπορούσε να αξιοποιήσει ο σοσιαλισμός για να δώσει λύση σε ζητήματα που στον καπιταλισμό είναι ανυπέρβλητα.

Αν η ΕΣΣΔ μπόρεσε και εξασφάλισε το δικαίωμα στην στέγη τον 20^ο αιώνα, ας σκεφτούμε μόνο τι θα σήμαινε για την σοσιαλιστική οικοδόμηση στο σήμερα, η αξιοποίηση των σύγχρονων επιτευγμάτων της βιομηχανικής παραγωγής για την εξασφάλιση οικοδομικών υλικών και μηχανών κατασκευής, της τρισδιάστατης εκτύπωσης (3d printing) που μπορεί να χτίσει ολόκληρο σπίτι σε πολύ μικρότερο χρόνο, η αξιοποίηση σύγχρονων σχεδιαστικών προγραμμάτων, η μοντελοποίηση των κατοικιών και των πόλεων με χρήση

της Τεχνητής Νοημοσύνης και υπολογιστικών προγραμμάτων για την πρόβλεψη μελλοντικών αναγκών των εργαζομένων.

3D απεικόνιση του αραχνοειδούς ρομπότ τεχνητής νοημοσύνης "Charlotte". Η "Charlotte" παρουσιάστηκε τον Οκτώβριο από δυο αυστραλιανές εταιρείες. Μπορεί να χτίσει μια κατοικία εντός 24 ωρών με τεχνολογία 3D Printing. Σχεδιάζεται να αξιοποιηθεί από τη NASA για ανάπτυξη βάσεων στη Σελήνη, αφού τα μόνα υλικά που χρησιμοποιεί είναι από την επιφάνεια του εδάφους, που τα συλλέγει αυτόνομα.

Το ΚΚΕ παλεύει για την οικοδόμηση αυτής της νέας κοινωνίας, που προϋποθέτει την ανατροπή αυτού του σάπιου συστήματος που ζούμε. Ταυτόχρονα, τα μέλη του ΚΚΕ και της ΚΝΕ πρωτοστατούν στα εργατικά σωματεία, τους φοιτητικούς συλλόγους, παντού, για την διεκδίκηση μέτρων άμεσης ανακούφισης από το δυσβάσταχτο κόστος στέγασης, ενέργειας, θέρμανσης. Παλεύουν για την κάλυψη των αναγκών των φοιτητών σε φοιτητικές εστίες, στέκονται δίπλα σε κάθε οικογένεια που ξεσπιτώνεται με τους πλειστηριασμούς, σε σύγκρουση με το αστικό κράτος και τους μηχανισμούς του. Με όπλο την επαναστατική στρατηγική του ΚΚΕ για τη νέα κοινωνία, αυτός ο αγώνας μπορεί να δυναμώσει στο σήμερα, δείχνοντας ακόμα πιο αποτελεσματικά το «τι φταίει» και το «τι μπορεί να γίνει».